

visning, og boken har flere eksempler på hvordan man kan bruke ulike kunstverk for å nå målet. Musikk eksemplene finner man på en egen CD som følger med boken. Forfatterne gjør det klart at de ikke har noen ambisjon om å gi en fullstendig oversikt over alle aktuelle kunstverk. Rådet er at leseren selv må oppsøke kunsten og ta i bruk det man finner meningsfullt ut fra egne forutsetninger.

Det tiltalende med denne boken er at den tar oss med rett inn i undervisningssituasjonen på en instruktiv og konkret måte. På den annen side savner jeg noe mer stoff om hvilke erfaringer forfatterne sitter inne med og den pedagogiske tenkning eller teori de legger til grunn for sin tilnærming og sine anvisninger. De skriver lite om seire og nederlag i sin egen undervisning og omtaler heller ingen annen faglitteratur på feltet. Alt i alt fremstår *The arts in medical education* som et forfriskende og nyttig bidrag om bruk av kunst innen medisinsk utdanning.

Jan C. Frich

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Nyttig om akuttmedisin

Torben Callesen, Kristian Antonsen,
Erika F. Christensen, Torsten Lang-Jensen

Den akutte patient

347 s, tab, ill. København: Munksgaard
Danmark, 2005. Pris DKK 386
ISBN 87-628-0501-1

Dette er en lærebok i akuttmedisin som først og fremst er beregnet på medisin- studenter og som ble laget i forbindelse med at flere danske universitet innførte formalisert undervisning i «den akutte pasient». Over 30

forfattere har bidratt alene eller vært sammen om de 25 kapitlene. Redaktørene har nok hatt en stor jobb med å avstemme de faglige budskapene i de ulike kapitlene, noe som stort sett er tilfellet.

Oppbygningen er logisk, med en generell innføring i ABC-prinsippene for akuttbehandling og overvåking. Håndtering av problemer fra de ulike organsystemer følger så. Det var gledelig å se at temaer som akutte psykiatriske tilstander, pasienttransport og bildediagnostikk omtales, siden det er uvanlig i slike bøker. Kapitlene er symptomorientert og rikt illustrert med så vel kasuistikker, som figurer, fargebilder og tabeller. Et annen fin detalj er at alle kapitler har flere tekstbokser med viktige kliniske poeng. Dette øker både lesbarheten og motivasjonen for leseren. De fleste kapitlene inneholder også hva som er viktigst

henholdsvis den første timen og det første døgnet. På denne måten blir boken enda mer praktisk. Layouten er for øvrig tiltalende og teksten lettlest.

Når det gjelder for eksempel nakke- og ryggimmobilisering er det er tydelig at fremstillingen er sterkt influert av nordamerikanske behandlingstradisjoner og ATLS (Advanced Trauma Life Support). Her kunne man ønske noen ord om hensynet til luftveier hos pasienter som er faststroppet i ryggeleie på «backboard». Videre anbefales en noe mer aggressiv væskebehandling prehospitalt enn det som nå er rådende oppfatning. Jeg etterlyser også beskrivelse av en del moderne behandlingstiltak som for eksempel komprimerende bandasjer (SAM-sling, TPOD) for behandling av mistenkte bekkenbrudd, prehospital behandling med CPAP, laryngealtube for luftveishåndtering og ikke minst hypotermibehandling etter vellykket resuscitering. Anbefalingen av behandling med albumin ved blødning synes også å være noe «gammeldags», på samme måte som CPAP ikke nevnes som et av de første behandlingstiltak ved akutt lungeødem.

Det hadde vært bra med flere og oppdaterte referanser, men de få nettadressene som finnes er bra. Totalt sett mener jeg at denne boken også vil være passende lektyre for norske medisinstudenter, og store deler vil videre passe for ambulansesepersonell som ønsker å lære mer. Således er det bra at det finnes alternativer til de mange engelskspråklige bøker om samme tema, som jo heller ikke alltid anbefaler behandling i tråd med skandinaviske prinsipper.

Guttorm Brattebø

Akuttmedisinsk seksjon
Haukeland Universitetssjukehus

Viktig om familie og formering

Scott Forbes

A natural history of families

231 s, ill. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2005. Pris USD 28
ISBN 0-691-09482-9

Scott Forbes er en anerkjent evolusjonær atferdsforsker med sterk interesse for familieprosesser hos mennesker og dyr. I denne boken trekker han opp et perspektiv på prosesser i forbindelse med familiedanning

og formering som er av stor relevans for medisinsk fagdebatt, blant annet om prosesser knyttet til svangerskap, abort, assistert befruktning og problemer i familier som ikke fungerer slik majoriteten av sam-

funnet ønsker. Hvorfor er spontanaborter vanlig, mens tvillingfødsler forekommer sjelden. Hvorfor opptrer fødselsdefekter og tvillingfødsler hyppigere hos eldre enn hos yngre mødre? Hvorfor oppstår fenomener som svangerskapsubehag, svangerskapsdiabetes og preeklampsi? Viktig forståelse om oss som art kommer frem gjennom fremstillingen av hvordan og hvorfor de samme prosesser skjer hos andre arter. Bokens veksling mellom å diskutere mennesket og andre organismer gjør den underholdende og tankevekkende å lese. Hvem synes ikke det kan være interessant å skjønne den evolusjonære logikken bak fenomener som at babyhaier, hyener og pelikaner dreper sine søsken eller at biller og mus dreper nyfødte (infanticid)? Selv om fenomenene sjelden utspiller seg like dramatisk hos vår egen art, er søskenkonkurranse et tema som går igjen i alle kulturer i nåtid og fortid.

Sentralt for å forstå formering og familiedynamikk hos alle arter er å se hva slags ressurser (i vid forstand) som står til rådighet for foreldre og avkom i deres livsmiljø. Hos noen fuglearter legges for eksempel to egg, mens det aldri er mer enn én unge som til slutt flyr ut av reiret. Den andre blir enten drept av sitt større eller mer aggressive søsken, med eller uten hjelp fra foreldrene. Dette er arter som lever i miljøer der det kun er nok ressurser til å fostre opp én unge. Det andre egget er kun en «reserve» dersom det første egget ikke klekker eller den første ungen har en defekt. Hos andre arter legges også to egg, men her kan utfallet av dynamikken i reiret avhenge av ressurstilgangen. Lite ressurser betyr én overlevende unge, mens mye ressurser betyr at to unger flyr ut av reiret. Det å ha reserver og å sette på flere avkom enn det som til slutt har livets rett ressursmessig, er en strategi som observeres hos alt fra planter til mennesket.

Boka består av 13 velkrevne kapitler og en liste over utvalgt litteratur. For hvert kapittel er litteraturen sortert under temaer, hvilket gjør den oversiktlig for fagfolk som vil sjekke hovedkildene.

Forbes viser hvorfor det er lite fruktbart å forsøke å forstå formering og familiedynamikk uten et evolusjonsperspektiv. Hvis du har lurt på hvorfor det fødes relativt få eneggede tvillinger hos mennesket, eller hvorfor det hos andre arter kan være hensiktsmessig å spise sitt eget avkom, er definitivt *A natural history of families* noe for deg. Hvis du synes det er spennende å lære om atferden til fugler og pattedyr, eller selv planlegger å bli forelder eller besteforelder, er det kun én ting å meddele: Løp og kjøp, og utvid perspektivet om temaer som angår oss alle!

Iver Myrsterud

Biologisk institutt
Universitetet i Oslo